

Govor visokog predstavnika pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

Vrijedi izgovorena riječ.

Gospodine predsjedniče, poštovani članovi Vijeća sigurnosti,
dame i gospodo,

Kada sam se obratio Vijeću prije šest mjeseci, bili smo pred samu 20. godišnjicu Daytonskog mirovnog sporazuma. To je bila prilika da se naznači koliko je Bosna i Hercegovina napredovala, ali i da se uvidi da je još uvijek preostalo dosta posla koji je potrebno uraditi da se osigura trajna stabilnost i bolja budućnost za narod ove lijepe zemlje.

U takvoj situaciji, 15. februara, BiH je načinila historijski korak podnijevši prijavu za članstvo u Evropskoj uniji. Bosna i Hercegovina je jasno izabrala svoj pravac, a taj pravac je budućnost u Evropskoj uniji.

Tranzicija je, naravno, proces, a ne događaj; a transformacija koju ova zemlja mora proći na putu prema članstvu donijet će dobro građanima Bosne i Hercegovine. Shodno tome, mi smo potpuno ujedinjeni u pružanju podrške ovoj zemlji u njenim aspiracijama da stupi u članstvo Evropske unije.

Pred Bosnom i Hercegovinom je bez sumnje izazovan period, ali period kroz koji ova zemlja može proći ako sve strane budu radile zajedno i u potpunosti poštivale Daytonski mirovni sporazum.

* * *

Dame i gospodo,

Kao što sam naglasio u mom obraćanju, napredak na terenu u

zadnjih šest mjeseci je bio neujednačen. I dalje je nejasno kada ćemo moći reći da je Bosna i Hercegovina trajno na putu evroatlantske integracije.

Što se tiče pozitivnih stvari, kao što sam rekao, BiH je podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji. U vezi s tim, organi vlasti su također poduzeli korake na implementaciji Reformske agende, uključujući i usvajanje novog zakona o radu u oba entiteta.

U tom kontekstu, želio bih pohvaliti značajne napore koje je uložio specijalni predstavnik Evropske unije u Bosni i Hercegovini, Lars Gunnar Wigemark, koji je uistinu napravio veliki iskorak.

Iako je napredak koji su ostvarile vlasti BiH u realizaciji Reformske agende zaista za pohvalu, nemojmo izgubiti iz vida potrebu da se tempo reformi ubrza. Mora biti mnogo više urgentnosti u procesu odlučivanja.

Sa stanovišta moga mandata u vezi sa poštivanjem Mirovnog sporazuma, pozdravljam činjenicu da organi u Republici Srpskoj nisu poduzimali dalje korake na provođenju referenduma o nadležnostima državnog suda i tužilaštva i o ovlaštenjima visokog predstavnika, jer bi to bilo jasno kršenje Mirovnog sporazuma. Ovo je zaista dobrodošao potez.

Moja trenutna procjena je da, iako referendum još uvijek nije zvanično povučen, zaista se čini da je stavljen u stranu. Međutim, moram primijetiti da su razni politički akteri nastavili sa zagovaranjem organiziranja još jednog entitetskog referenduma o validnosti nedavne odluke koju je donio Ustavni sud Bosne i Hercegovine. U tom kontekstu, trebam naglasiti da Mirovni sporazum eksplicitno navodi da su odluke ovog suda pravosnažne.

Pored napora koji su načinjeni da se ispune zahtjevi Evropske unije, ja bih želio pohvaliti i napore organa na uknjižbi vojne imovine na državu Bosnu i Hercegovinu. Ovo je uslov za

aktiviranje NATO-ovog Akcionog plana za članstvo i jedan od preduslova koje je postavio Upravni odbor PIC-a (Vijeća za provedbu mira) u vezi sa zatvaranjem OHR-a.

Pozivam organe Republike Srpske da omoguće uknjižbu takve imovine koja se nalazi na teritoriji tog entiteta, kao što to radi Federacija. Ako je organima Republike Srpske toliko stalo da se zatvori moj ured, kao što uporno navode, onda treba da ostvare rezultate koji su potrebni da se omogući Upravnom odboru PIC-a da donese takvu odluku.

Još jedan uglavnom pozitivan faktor bila je i situacija u regionu. Srbijanski premijer Vučić je dao obećanje na visokom nivou da će izdvojiti značajna donatorska sredstva za Srebrenicu, što je učinilo mnogo za unapređenje pomirenja. Dva puta je lično posjetio Srebrenicu. Također je održana i vrlo značajna prva zajednička sjednica dviju vlada, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije u novembru. To je uistinu bio pozitivan korak naprijed. Slična sjednica sa Vladom Hrvatske također je najavljena i to je isto tako pozitivan događaj.

U širem regionu, prije nekoliko dana, predsjednici Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Turske donijeli su odluku u Zagrebu da ožive proces trilateralnih sastanaka između ovih zemalja. Želim iskoristiti ovu priliku da podstaknem Bosnu i Hercegovinu i njene susjede da značajno povećaju nivo međudržavne saradnje na dobrobit svih strana.

* * *

Uprkos ovom pozitivnom razvoju situacije, zamah koji je stvoren umanjilo je, nažalost, nekoliko paralelnih događaja koji su se desili u izvještajnom periodu.

Spremnost nekih političkih aktera da preispituju i osporavaju Mirovni sporazum, uključujući i nove pokušaje podrivanja suvereniteta i autoriteta države i njenih institucija, i dalje baca sjenu na pozitivne napore na unapređenju ekonomskih i

socijalnih reformi.

Oštro polarizirane reakcije na presudu Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju, u predmetu ratnog predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića, stavile su u prvi plan potrebu za ulaganjem više napora na pomirenju.

Duboko sam šokiran događajem kada je sadašnji predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik na visokom nivou upriličio otvaranje studentskog doma nazvanog po Karadžiću, samo dva dana prije izricanja prvostepene presude za genocid i zločine protiv čovječnosti. U našim zemljama bi bilo nezamislivo veličati osobe osuđene za počinjene masovne zločine. Ovim činom, predsjednik Republike Srpske je poslao poražavajuću poruku onima koji su pretrpjeli užas i traumu ratnog etničkog čišćenja i stavio sebe izvan standarda i moralnosti civiliziranog svijeta.

Također bih iskoristio ovu priliku da snažno odbacim njegovu tezu da pravičnost u tranzicijskoj pravdi znači procesuirati jednak broj ratnih zločinaca iz različitih etničkih grupa. Mi moramo tražiti pravdu za svaku pojedinačnu nevinu žrtvu – svaka žrtva je žrtva, i ima roditelje i rodbinu. Primjena principa etničkog pariteta na masovne grobnice ili ratne zločince ide na štetu žrtava i preživjelih bez obzira na nacionalnost.

Vrijeme svima nama donosi nove izazove, pa i Bosni i Hercegovini. Terorizmom inspiriran akt koji je počinio jedan napadač u Sarajevu 18. novembra, rezultirao je smrću dvojice vojnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovaj napad je još jednom podvukao izazove sa kojima se suočavaju organi u Bosni i Hercegovini u borbi protiv terorizma.

Još jedno pitanje koje je zabrinjavajuće je učešće pojedinih građana Bosne i Hercegovine u stranim sukobima. Neki od njih su se vratili i mogli bi predstavljati prijetnju po buduću stabilnost ove zemlje.

Osim toga, i dalje se događaju incidenti, koji prijetе da pogoršaju međunacionalne odnose. Na primjer, povorke koje su u martu u Srebrenici i drugim općinama organizirale pristalice Vojislava Šešelja u znak proslave njegove prvostepene oslobađajuće presude prouzrokovale su strah među bošnjačkim povratnicima koji još uvijek pokušavaju da nađu načina da se pomire sa zločinima iz prošlosti.

Što se tiče drugih primjera osporavanja Mirovnog sporazuma u izvještajnom periodu, navešću činjenicu da je Vlada Republike Srpske u decembru zaključila da će institucije tog entiteta prestati sarađivati sa SIPA-om, tj. policijskom agencijom na nivou države, zbog zakonito provedene akcije u policijskoj stanici u Republici Srpskoj u vezi sa istragom ratnog zločina.

Iako su organi Republike Srpske na kraju ipak nastavili operativnu saradnju u okviru potpisanog sporazuma, ovo očigledno uplitanje politike u rad policije je neprihvatljivo, posebno u vrijeme kada agencije treba da jačaju međusobnu saradnju.

Stalna politika zagovaranja otcjepljenja Republike Srpske od Bosne i Hercegovine, koju zastupaju predstavnici vladajuće stranke u tom entitetu, posebno njen predsjednik, duboko me zabrinjava i pokreće suštinska pitanja o opredijeljenosti nekih zvaničnika i političkih stranaka na puno poštivanje Mirovnog sporazuma. U tom kontekstu, ja sam zabrinut što zvanična platforma ove stranke sadrži prijetnju organiziranja referenduma o nezavisnosti u 2018. godini ukoliko se izvjesni uslovi ne ispune.

Koristim ovu priliku da još jednom ponovim: Mirovni sporazum ne daje entitetima pravo na otcjepljenje i svaki pokušaj izmjene Mirovnog sporazuma zahtijeva dogovor svih strana.

* * *

Dame i gospodo,

U moj zadnjem izvještaju koji sam vam podnio, i ponovo danas, opisao sam prilike koje je Bosni i Hercegovini pružila Evropska unija i koliko je od suštinskog značaja da njeni lideri pokažu da su spremni i sposobni da realiziraju reformske planove koje su sami usvojili, uz istovremeno poštivanje Mirovnog sporazuma.

Ovu priliku sada treba zgrabiti objeručke. To u praktičnom smislu znači da treba ubrzati ostvarenje konkretnih rezultata. Kada vam budem podnosio sljedeći izvještaj za šest mjeseci iskreno se nadam da će se organi vlasti pozabaviti ovim izazovom sa više urgentnosti. Stoga, hajdemo zajedno organima vlasti postaviti izazov da realiziraju sljedeće:

- Objavljivanje rezultata popisa iz 2013. godine.
- Konačan dogovor o mehanizmu koordinacije sa EU;
- Puna implementacija odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, uključujući i odluke koje se odnose na izbore u Mostaru, državnu imovinu i 9. januar, Dan Republike Srpske;
- Mjerljiv napredak u fiskalnim i ekonomskim reformama, uključujući i ispunjavanje preostalih uslova koje je postavio MMF za novi aranžman;
- I stvarni napredak u implementaciji preostalih uslova za zatvaranje OHR-a.

Da bi se ovi zadaci ostvarili, politički lideri trebaju prestati povezivati pitanja u sve kompleksnije i nedostižnije pakete, i staviti interes građana na prvo mjesto.

* * *

U zaključku, 2016. godina može biti godina napretka prema evroatlantskoj integraciji, ekonomskom rastu i otvaranju novih radnih mjesta, ali samo ako ova zemlja ujedini snage i bude djelovala kao jedna cjelina. Preispitivanje i osporavanje temeljnih postavki Mirovnog sporazuma nije formula za uspjeh.

Imajući u vidu kompleksnost okruženja koje i dalje preovladava

u ovoj zemlji, prisustvo vojne misije EUFOR-a u Bosni i Hercegovini sa izvršnim mandatom i dalje je od prevashodnog značaja, što omogućava mom uredu i drugima unutar međunarodne zajednice da ispunjavamo naše odgovarajuće mandate kao i da se građanima svih nacionalnosti širom zemlje ulije povjerenje da žive u sigurnom i zaštićenom okruženju.

Ja se zaista nadam da ću vas – moje uvažene kolege – za šest mjeseci moći izvijestiti o značajnim poboljšanjima zasnovanim na ostvarenju konkretnih rezultata i o situaciji u kojoj se u potpunosti poštuje Mirovni sporazum.

To je najsigurniji put naprijed za Bosnu i Hercegovinu.

* * *

Želio bih završiti današnje izlaganje pozitivnim vijestima, koje nam ulijevaju ohrabrenje u našim naporima na stvaranju održive stabilnosti u Bosni i Hercegovini, te upućuju na izazove. Prva vijest je mala, gotovo trivijalna, ali sa širim simboličnim značajem. Ovih dana je nekoliko lokalnih organizacija postiglo dogovor da osnuju jedinstveni karate savez za cijelu zemlju na državnom nivou. Ali i ovaj maleni korak je zahtijevao dvadesetogodišnji napor kako bi se dostigao ovaj cilj.

Druga vijest je od većeg značaja. Ovog vikenda, prelijepa džamija Ferhadija u Banjoj Luci, koja je bila uništena u ratu zajedno sa ostalih 15 džamija u ovom gradu, bit će ponovo otvorena. Ovo će biti događaj sa širim značajem za pomirenje i toleranciju u ovom regionu i šire. Očekuje se veliki broj zvanica iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Turske i drugih zemalja. Bit će to iznimno značajan trenutak ne samo za Banja Luku, nego i za čovječanstvo u cjelini.

Sa ovim pozitivnim vijestima, želim vam zahvaliti na pažnji i kontinuiranoj podršci za Bosnu i Hercegovinu.